

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г.С. СКОВОРОДИ

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ:
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ»

(11 травня 2018 року)

Харків – 2018

наукових досліджень, клопотання перед владою, яка час від часу змінювалася, про виділення коштів і т. ін.

Таким чином, історія створення УАН органічно пов'язана з широкими державотворчими заходами уряду П. Скоропадського. Він чудово усвідомлював, що в системі цілісного життя нації, яке можливе, як переконає історичний досвід, лише за наявності власної політичної структури, розвитку науково-інтелектуальної сфери належить одне з перших місць. Тому разом з такими провідними вченими того часу, як В. Вернадський, А. Кримський, М. Василенко, Д. Багалій та інші, гетьман розумів необхідність державного внеску в розвиток академічної науки, фінансової, організаційної та моральної підтримки її з боку влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Збірник праць комісії для вироблення законопроекту про заснування Української Академії наук у Києві. Київ: Друк. Укр. наук.т-ва, 1919. IV, 88, XXXIV с.
2. Кульчицький С., Павленко Ю., Руда С., Храмов Ю. Історія Національної академії наук України в суспільно-політичному контексті 1918-1998. К.: Фенікс, 2000. 163 с.
3. Матвєєва Л. В. Створення Української Академії наук (1918-1928) // Східний світ. 2008. № 3. С. 22-47.
4. Національна Академія наук України. 1918-2008: до 90-річчя від дня засн. / голов. ред. Б. Є. Патон. К.: Вид-во «КММ», 2008. 624 с.
5. Пояснювальна записка до законопроекту про заснування УАН у Києві. Київ: Друк. Укр. наук.т-ва, 1918. 26 с.
6. Ульяновський В. І. Гетьман Павло Скоропадський і справа заснування Української академії наук // Український історичний журнал. 2008. № 6. С. 26-38.

Луценко М. В., кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії України
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ П.СКОРОПАДСЬКОГО

Гетьман Павло Скоропадський є непересічною історичною постаттю. Особливо важливою науковою проблемою в українознавчому вимірі є вивчення його державотворчої діяльності, тому що фахове дослідження нашого складного минулого, дає нам можливість використати історичний досвід у розбудові нашої держави в ХХІ ст.

Свою програму дій щодо розбудови Української держави гетьман виклав у таких документах, як «Грамота до всього українського народу» та «Закони про тимчасовий державний устрій України», виданих 29 квітня 1918 р. Першочерговим завданням П.Скоропадський вважав створення дієздатного уряду й сильного адміністративного апарату за принципом професійності. Гетьман намагався вирішити низку важливих економічно-фінансових проблем Української Держави: розв'язання аграрного питання – гетьман намагався створити стан заможних селян-власників (козаків), які мали стати його надійною порою. Так, окремим універсалом 16 жовтня 1918р. він відновив козацтво як привілейований стан суспільства й особисто очолив Велику козацьку раду. Завдяки фаховій роботі українських фінансистів вдалося налагодити грошовий обіг і створити стабільний державний бюджет. Українська валюта стала міцною. Розпочала потроху працювати промисловість та відновлюватися шляхи сполучення.

Проте всі ці досягнення, які були безумовно, вагомим здобутком гетьманату, базувалися на дуже хиткій соціально-політичній основі (повне підпорядкування соціально-економічної політики інтересам панівних неукраїнських верств населення та командуванню німецько-австрійської армії тощо).

Про культурний розвиток держави необхідно сказати окремо. П.Скоропадський цьому напряму державної політики надавав дуже важливого значення. У період правління П.Скоропадського було підготовлено і затверджено 17 законів, 14 постанов, два статuti та одна інструкція – усього 34 документи, що стосувалися розвитку освіти, науки і культури. Цей комплекс офіційних документів свідчить про велику роботу уряду в напрямі реформування та створення нових вищих, середніх та початкових навчальних закладів України. Адже П. Скоропадський намагався створити якомога більший прошарок освічених людей, докладав багато зусиль для формування української інтелігенції, що свідчить про україноцентричну позицію гетьмана.

Усього за сім з половиною місяців існуванню Української держави П.Скоропадського – було: засновано Українську академію наук, яку очолив відомий учений В.Вернадський; створено мережу українських початкових і середніх шкіл, мережу навчальних закладів національних меншин; відкрито 150 нових україномовних гімназій; уведено в шкільну й гімназичну програми українську мову, історію та географію України як обов'язкові предмети; видано кілька мільйонів підручників українською мовою; відкрито два державних українських університети (17 серпня 1918 р. вийшов закон про заснування в Кам'янець-Подільському Державного українського університету, другий закон, який побачив світ того ж дня, стосувався відкриттю університету в Києві, а точніше – “Про перетворення Київського Народного українського університету в Київський Державний український університет”); розширено мережу національної вищої школи, зокрема засновано більше 20 вищих навчальних закладів: Одеський політехнічний, Київський архітектурний, Київський клінічний, Київський вищий технічний, Одеський сільськогосподарський інститути тощо; створено в усіх вищих навчальних закладах України кафедри української мови, літератури та історії; надано нового імпульсу театральному життю України, зокрема створено Державний народний театр, Державний драматичний театр, Український національний театр під керівництвом П.Саксаганського, “Молодий театр” Л.Курбаса, Залізничний театр, Херсонський український драматичний

театр, Державну драматичну школу та ін.; зроблено суттєвий внесок у розвиток національної музичної культури, а саме: створено Національний оперний театр, Музично-драматичний інститут, Першу дитячу оперу, Перший український національний хор, Державний симфонічний оркестр, Державну капелу бандуристів, школу кобзарів; Київське концертне бюро та ін.; засновано нові художні, бібліотечні та музейні заклади – Національну галерею мистецтв; Національну бібліотеку, Український історичний музей; Черкаський краєзнавчий музей, музей церковно-історичної та археологічної громади, а також десятки інших установ, що мали сприяти відродженню української культури.

Саме в галузях освіти, науки, культури найбільшою мірою виявилися конструктивна діяльність П.Скоропадського. Успіхи у проведенні політики в цих галузях сприяли розбудові Української держави.

Вагомими є здобутки гетьманського уряду в розбудові мережі зовнішньополітичних представництв.

За весь період свого існування Українська держава П.Скоропадського мала 11 дипломатичних і близько 50 консульських представництв у 20 країнах, а на своїй території – 12 дипломатичних і 42 консульських представництва з 24 держав.

До головних здобутків уряду П.Скоропадського з точки зору державотворення можна віднести: становлення та розвиток освіти, науки, культури; розвиток законотворчості Української держави; формування інституту державної служби; розбудову мережі дипломатичних представництв; створення судової системи; розбудову державних фінансових інститутів.

Отже державотворча роль та значущість діяльності П.Скоропадського в добу Гетьманату 1918 р. є очевидними, попри недоліки й прорахунки (відсутність чисельної дієздатної регулярної української армії; невирішеність аграрного питання; посилення впливу в Українській державі російських консервативних кіл; недовіра населення до уряду, що посилювалася антиурядовою пропагандою, з одного боку, і помилками уряду – з другого тощо.) і короткий термін правління П.Скоропадського.